

Wat ,

**Nieuwsbrief
nr.26 / april 2025**

Beste Vrienden,

Na de vorige nieuwsbrief, onder andere over de (luchtige) Kaffeecantate van Bach, dit keer een wat serieuze nieuwsbrief. In deze nieuwsbrief staat de vraag centraal of we ook in onze tijd nog wat kunnen leren van religieuze broeders die zich, net als St. Gerlach, oriënteren op de woestijnvaders en kiezen voor een leven in eenzaamheid en stilte. Deze broeders volgen op meer of minder radicale wijze het Evangelie en daarmee de boodschap van Christus. Met deze nieuwsbrief willen we laten zien dat wat deze kluizenaars (be)leven in alle radicaliteit ook heel vruchtbaar kan zijn voor ieder (gelovig) mens.

Afgelopen weken maakten we kennis met drie van deze broeders: broeder Lazarus, broeder Bartholomew en broeder Bernard.

Broeders Lazarus stelt zich in deze nieuwsbrief als eerste aan u voor. Hij bezoekt regelmatig de H. Mis in de Gerlachuskerk in Houthem en wil zich vanuit zijn kluizenaarschap en als Vriend van St. Gerlach via deze nieuwsbrieven vaker aan u gaan richten om uit te leggen wat (zijn) kluizenaarschap (voor Vrienden van St. Gerlach) kan betekenen. Met andere woorden: wat hebben we aan het leven en het gebed van een kluizenaar als St. Gerlach in ons eigen dagelijks leven? Zo helpt hij ons allicht dichter bij St. Gerlach te komen en leren we het leven van St. Gerlach, als afgebeeld op de fresco's in de Gerlachuskerk in Houthem, beter begrijpen.

De afgelopen 5 maanden verbleef ook broeder Bartholomew in de Houthemse parochie. Na het bijwonen van de Gerlachusmis van 5 november 2024 werd hij met toestemming van het kerkbestuur en de beheerder, de nieuwe bewoner van de refugio naast de kerk. Vanwege zijn komst was de refugio voordien met hulp van vrijwilligers omgebouwd tot een tijdelijke kluizenarij. Daardoor was voor het eerst sinds meer dan 850 jaar weer tijdelijk een kluizenaar aan het heiligdom van St. Gerlach verbonden. Broeder Bartholomew liet zich in deze veertigdagentijd inspireren door de afbeelding in de Gerlachkerk waarin wordt getoond hoe St. Gerlach de boetvaardigheid preekt. Hij schreef daarover een bijdrage voor deze nieuwsbrief. We danken hem voor zijn fijne gezelschap en zijn gebed gedurende de afgelopen maanden en hopen dat hij binnenkort met hulp van St. Gerlach een geschikte plek zal vinden voor een permanente kluizenarij.

Tot slot bezochten we voor u de Elsenburg lezing die vorige maand in Amsterdam door broeder Bernard werd gegeven. Bij wijze van uitzondering verliet broeder Bernard zijn klooster om deze lezing in de Amsterdamse Onze Lieve Vrouwekerk te kunnen geven. In zijn lezing, die op de dag van het H. Mirakel van Amsterdam plaatsvond, ging broeder Bernard in op het verband tussen het vermogen om in stilte en eenzaamheid te leven en het vermogen om echt in gemeenschap te leven. Volgens hem zijn stilte en eenzaamheid en gemeenschap niet los van elkaar te verkrijgen. Een verslag van de lezing treft u bijgesloten aan. Na afloop van de lezing bezochten we voor een korte retraite zijn klooster van de Broeders van het Stille Leven in het nabijgelegen plaatsje Haarlemmerliede, waardoor we ook met deze broeder en nieuwe Vriend van St. Gerlach nader kennis konden maken.

Zo werken we langzaam toe naar Pasen, waarin we op Goede Vrijdag met onze pastoor of kapelaan en met de Vrienden van St. Gerlach en parochianen in Houthem in het met hulp van de Vrienden van St. Gerlach nieuw aangelegde kruiswegpark langs de daar opgehangen kruiswegstaties vanaf 15 uur de kruisweg willen bidden.

Hartelijke groet,

Bestuur van Vrienden van St. Gerlach

Overweging bij de Vastentijd

De indringendste vragen die de mens stellen kan, zijn de vragen naar de zin van het leven, de zin van de dood, vragen omtrent een leven na de dood.

Het is een opvallend verschijnsel van onze tijd dat onze samenleving zo gericht is op alles wat jong en vitaal is, dat we alles wat te maken heeft met de dood als het ware uit het leven willen bannen. En dat terwijl we allemaal, vroeg of laat, geconfronteerd worden met het gegeven van de dood.

In onze materialistische, consumptiegerichte maatschappij, waarin we omgeven zijn door machines en computers, staat men vaak sceptisch tegenover elk antwoord dat gegeven wordt op vragen naar een leven na de dood. "Wat ik niet kan zien, wat "niet wetenschappelijk te bewijzen is, daarin geloof ik niet." Denken we ten aanzien van de dood, niet te veel aan het lichamelijke, het biologische, dat vergaat en hebben we daardoor niet te weinig oog voor het wezenlijke van de mens?

Want de mens is toch meer dan alleen het lichamelijke. Een mens kent toch ook: hoop, liefde, trouw, vertrouwen, geloof, gevoelens, die je niet kunt zien. Zonder dat we het kunnen zien, weten en ervaren we daarmee dat ieder mens een innerlijk, een ziel heeft. Als het lichaam van een mens vergaat, wil dat toch niet zeggen dat ook het innerlijk, de ziel van de mens vergaat?

In alle culturen, vaak onafhankelijk van elkaar ontstaan, leeft een diepgeworteld geloof in een voortleven van de mens. Wie zijn wij dan om laconiek te zeggen: "Het lichaam vergaat en dus is er niets meer na de dood, er is nog nooit iemand teruggekeerd uit de dood."

Maar dat is gewoon niet waar. Jezus zelf is opgestaan uit de dood. Want juist met Pasen vieren wij dat er wel iemand uit de dood is teruggekeerd om ons het bewijs te leveren van het eeuwige leven: Jezus. Die van zichzelf gezegd heeft: "Ik ben de verrijzenis en het leven. Wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven. Gelooft gij dit?"

Pastoor Constantijn Dieteren

Parochie Houthem - St. Gerlach

Wat bezielde de heilige Gerlach?

(door br. Lazarus)

In het boek *'De kluizenaar in de eik'* (afbeelding rechts) over de heilige Gerlach, stelt de auteur op een gegeven moment de vraag wat 12^e-eeuwse ridders bezielde kan hebben om pelgrim (*peregrinus*) of kluizenaar te worden. Het is een vraag die ook vandaag de dag nog heel actueel is en eigenlijk altijd actueel is geweest: *wat bezielt überhaupt iemand om kluizenaar te worden?* Op die vraag en op wat dat leven dan zou kunnen inhouden wil ik voortaan graag ingaan in mijn bijdragen voor deze nieuwsbrief.

Maar laat ik me eerst even voorstellen. Mijn naam is broeder Lazarus, ik ben 49 jaar en ik leef als kluizenaar in een klein gehucht in Zuid-Limburg. Dat is uiteraard niet altijd zo geweest, zoals u zult begrijpen. Er is een leven aan voorafgegaan, een zoektocht en een bekering. Op al deze termen wil ik nader ingaan in mijn latere bijdragen voor deze nieuwsbrief. De heilige Gerlach ging van een leven waarin hij 'alles' had vanuit werelds oogpunt naar een leven waarin hij 'niets' had vanuit datzelfde werelds oogpunt. Zo ging ook ik van een leven met een leuke baan, een mooie relatie en een bijpassend actief sociaal leven naar een celibatair leven van stilte, gebed en eenzaamheid in gehoorzaamheid en armoede. Ook deze termen zal ik proberen in latere bijdragen toe te lichten.

Wat bezielt een mens met een 'goed' leven om alles om te gooien? Of misschien beter gezegd, in de ogen van de wereld, om alles weg te gooien? Dat is ook de onderliggende vraag van de auteur van het boek over de heilige Gerlach. Hoe kun je in godsnaam al het goede wat je hebt weggooien in ruil voor een ogenschijnlijk zwaar, sober en saai leven? U raadt wellicht al dat de woorden 'in Gods Naam' een hint zijn naar het antwoord voor mij. De vraag van de auteur is overigens heel goed geformuleerd: 'wat bezielde die ridders om kluizenaar te worden?' Daar ligt voor mij persoonlijk ook het antwoord: in de bezieling. De bezieling door de heilige Geest, in Gods Naam.

Kluizenaar worden is niet simpelweg een levenskeuze maken op grond van een afweging van de voors en tegens. Nee, het is een roeping. Het is een aangesproken worden door God, door de heilige Geest, om een weg te gaan die Hij voor mij in gedachten heeft. Het is een JA-zeggen op een aanbod gegeven vanuit God. Zoals in het Angelus de heilige Maagd zegt: *Zie, de dienstmaagd des Heren, mij geschiede naar Uw Woord*. Ze had geen flauw idee hoe dat dan moest gaan gebeuren! Maar ze zei wel JA. Zo is het ook mij vergaan en vele anderen die een roeping navolgen. Zou het zo ook niet de heilige Gerlach zijn vergaan?

Het resultaat van 'het JA-zeggen tegen het aanbod van God en het gaan van de weg aan de hand van de heilige Geest' is te lezen in het prachtige gebed ter ere van de heilige Gerlach (afb. 2). Er staat: *U werd daardoor gelukkig in dit leven en in het eeuwig leven*. Dat is ook wat de heilige Benedictus (monnikenvader) zijn monniken al voorhield in de 6^e eeuw: *Is er iemand die het leven verlangt en gelukkige dagen wil genieten?* (Proloog RB 15). Immers, dat is ook wat Jezus ons belooft in het Evangelie. Niet alleen nu 'afzien' om later in het hiernamaals beloond te worden, maar gewoon hier op aarde al een gelukkig leven leiden door je naar God toe te keren, je open te stellen voor Zijn Aanwezigheid en de onderscheiding van de heilige Geest in jouw leven.

Maar hoe ziet dat geluk er dan uit? De heilige Gerlach gaf immers alles op wat door de wereld voor geluk wordt aangezien. Hoe ziet geluk er uit als je een gelovig leven leidt in de Geest? De apostel Paulus somt het prachtig op als hij de vruchten benoemt van een leven in de Geest: *liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing* (Galaten 5, 22-23). Is daarmee de vraag van de auteur van het boek over de heilige Gerlach niet ook beantwoord? Als je van deze vruchten geproefd hebt wil je toch geen ander leven meer! En dat vereist, zoals Paulus het elders zegt, een sterven van de oude gewoonten (de oude mens) en een opnieuw geboren worden in de Geest als nieuwe mens. Dát is het geluk dat de heilige Gerlach te beurt viel in dit leven en in het eeuwig leven!

<p>Heilige Gerlachus</p> <p>U bent een groot voorbeeld van echt christelijk leven. Toen U een losbandig leven leidde en plotseling Gods roepstem hoorde, hebt U met inzet van heel Uw persoon aan die roep van God beantwoord. En U werd daardoor gelukkig in dit leven en in het eeuwig leven. U bent een heilige Gods in ons midden!</p> <p>Wij vragen U, heilige Gerlach, verkrijg ook voor ons dezelfde volgzzaamheid aan God, die ons ook roept een werelds leven de rug toe te keren, en eerlijk, echt en vroom te leven.</p>	<p>in navolging van Jezus Christus, die onze redder en verlosser is.</p> <p>Met groot vertrouwen roepen wij vandaag Uw voorspraak in, want ook wij leven in een moeilijke en zorgelijke tijd. Velen voor ons hebben hier in Houthem, waar Uw gebeente wordt bewaard en vereerd, verhooring gevonden in hun nood. Geef dat ook wij. Uw vereerders, Uw pelgrims, bij God verhooring vinden voor onze nood, waarmee we hier bij U zijn gekomen. Dan zijn we blij, dan gaan we vol vreugde naar huis en blijven U dankbaar. Amen</p>
---	--

Hoe is die weg van ridder naar gelukkig mens als kluizenaar dan verlopen in het innerlijk van de heilige Gerlach? We zullen het waarschijnlijk nooit precies weten, maar we kunnen proberen er ons een beeld bij te vormen. Ik zal in mijn volgende bijdragen proberen een inkijkje te geven in hoe die weg voor mij persoonlijk is verlopen en hoe die weg is verlopen voor velen die eenzelfde pad volgden door de eeuwen heen. Velen zijn de heilige Gerlach voorafgegaan en ook velen zijn hem gevolgd! Als slotvraag, en misschien ter voorbereiding op de volgende nieuwsbrief, zou ik in de geest van de heilige Benedictus willen vragen: *Tot welke leven voelt ú zich geroepen? En hoe ziet voor ú de weg daarnaartoe uit?*

De H. Gerlacus preekt de boetvaardigheid

(door br. Bartholomew)

De afgelopen vijf maanden was ik (een zondige kluizenaar op zoek naar stilte en eenzaamheid) te gast in de Refugio te Houthem. Gedurende die vijf maanden zat ik iedere zondag tijdens de H. Mis onder de beeltenis uit het leven van Sint Gerlach met het thema 'De H. Gerlacus preekt de boetvaardigheid'. Mijn eigen armzalige navolging in de voetsporen van Sint Gerlach toont op zichzelf al aan dat de 'boetvaardigheid' – tezamen met het gebruik van het boetesacrament – binnen het Christelijke leven sterk verminderd is ten opzichte van vroeger. We vinden het allemaal wat oubollig. Voordat ik vertrek wijd ik daarom hier enige overpeinzingen aan de volgende drie vragen:

1. Wat is de boetvaardigheid?
2. Hoe essentieel is de boetvaardigheid in het Christelijk leven?
3. En hoe boetvaardig was Judas dan (toen hij de zilverstukken terugwierp)?

1. Wat is de boetvaardigheid?

In 1962 heeft Paus Johannes XXIII een encycliek aan de boetvaardigheid gewijd. Als ik die encycliek kort voor u samenvat – in de termen van de encycliek zelf – dan komt het erop neer dat de boetvaardigheid zich tegelijkertijd innerlijk én uiterlijk manifesteert als gevolg van een bekering van het eigen hart en de eigen geest terug naar God (+). Innerlijk uit het zich in gevoelens van berouw en het willen benutten van het boetesacrament (de biecht). En uiterlijk uit het zich in de vorm van tranen van berouw, vasten, en bidden. Aldus Paus Johannes XXIII in zijn encycliek *Paenitentiam Agere*.

Als ik dat ook nog eens in mijn eigen woorden zou mogen herformuleren, dan is de boetvaardigheid dus de oprechtheid en soepelheid waarmee wij onszelf iedere keer weer afkeren van het kwaad en ons innerlijk én uiterlijk bekeren tot God (+) en tot God (+) welgevallige gedachten, woorden, en daden.

De boetvaardigheid lijkt daarmee een vrij voor de hand liggende en vrij essentiële vaardigheid voor iedere Christen. En toch raakt het samen met het boetesacrament steeds verder uit beeld. Want hoe vaak gaan wij nog te biecht? Of laagdrempeliger: hoe vaak maken wij nog oprechte excuses aan een ander? Of hoe vaak vragen we ons af wanneer we het internet of social media gebruiken: 'Wat zou God (+) hiervan vinden?' En hoe gedragen wij ons achter het stuur van de auto?

Wat dat laatste betreft kan ik u over mijzelf bekennen dat als ik voorrang heb, de ander – uiteraard – gewoon even rustig op zijn of haar beurt moet wachten. Maar – hier komt 'ie – dat als de ánder voorrang heeft, dat die bastaard dan best wel even had kunnen inhouden om mij ertussen te laten. Want hij/zij zag toch dat ik eraan kwam / haast had / er tussen wilde...?!

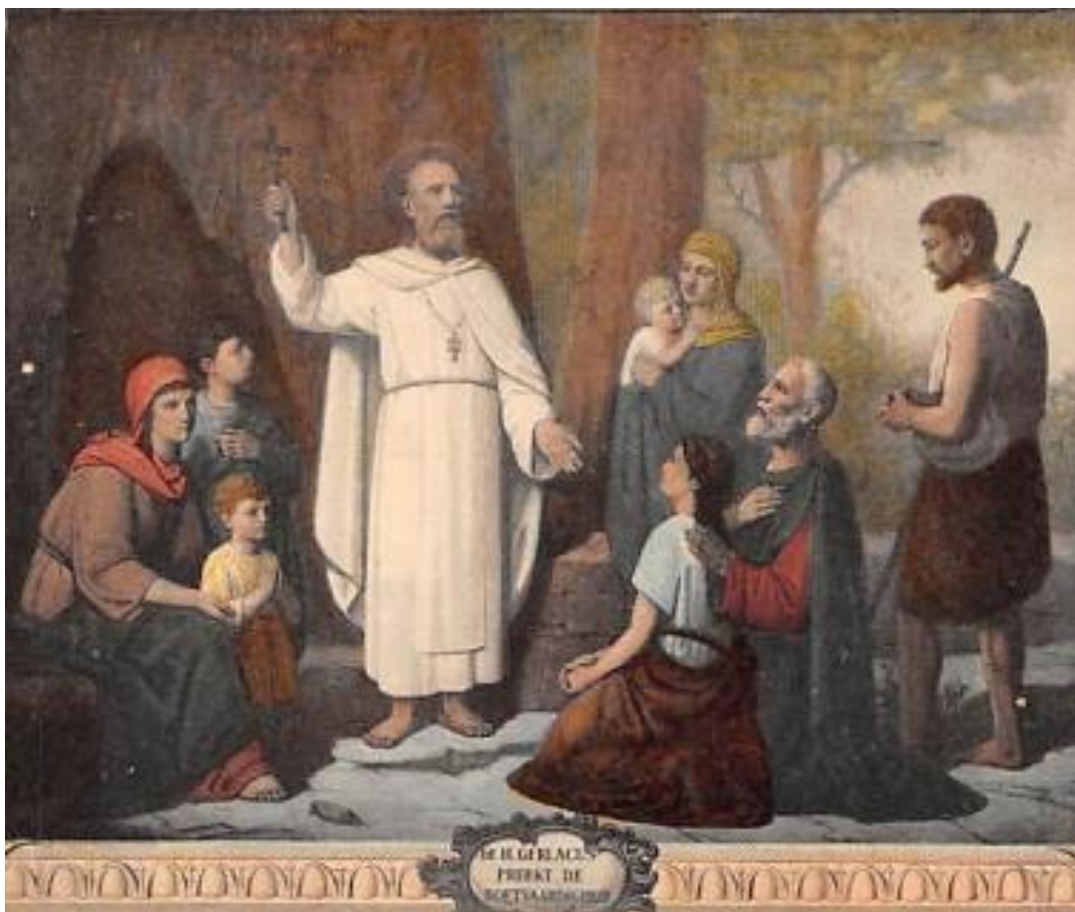
Kortom: als ik in mijzelf en om mij heen kijk, dan voelen óók wij Christenen ons tegenwoordig meer en meer door ons eigen gelijk gerechtvaardigd óngeacht of we de ene positie innemen of de andere. Het internet en sociale media lijken daarbij een belangrijke norm vervagende

rol te spelen, waardoor een maatschappelijke houding van: 'kop ik win, munt jij verliest' de laatste tien jaar steeds sneller om zich heen grijpt.

De keerzijde van die ontwikkeling is dat de boetvaardigheid uit het dagelijks leven verdwijnt. Ook bij ons Christenen. En we gaan dus steeds minder vaak te biecht ter opschoning van onze ziel en ter opluchting van onze geest.

Als u nu denkt: '... ja maar ik heb wel vaak berouw'. Dan moet ik vanuit mijn eigen armzaligheid daaraan toevoegen, en wie weet zou de Heilige Gerlachus het met mij eens kunnen zijn: de boetvaardigheid omvat (helaas) meer dan enkel 'berouw'. Want voordat ik mijn roeping aanvaardde kon ik na een nachtje doorhalen stevig berouw hebben vanwege mijn hoofdpijn. En dat gold waarschijnlijk net zo voor de jonge Gerlachus in zijn ridderperiode. Maar berouw op zichzelf is nog geen Christelijke boetvaardigheid. Want de Christelijke boetvaardigheid is niet een bekering op zich, maar een bekering terug naar God (+). En dat is een bekering die dagelijks opnieuw moet plaatsvinden omdat we (ik in ieder geval wel) slechts langzaam veranderen. Daarbij geldt: hoe minder boetvaardig wij zijn, hoe langzamer dat veranderingsproces gaat.

Als we dus (ik voorop) niet zo boetvaardig meer zijn als vroeger, dan roept dat de vraag op: hoe erg is dat nu helemaal? God (+) is toch oneindig barmhartig? Dus hoe belangrijk is het dan voor een Christen om nog werkelijk boetvaardig te zijn, om zich werkelijk – keer op keer, dag na dag – iedere keer weer te bekeren van zijn/haar eigen zondigheid terug naar God (+)? Is dat essentieel? Of is dat meer een extraatje voor de wannabe-heiligen onder ons?

II. Hoe essentieel is de boetvaardigheid in het Christelijk leven?

Zoals altijd is de Bijbel vrij duidelijk:

- (1) Wat is de boodschap van Johannes de Doper, de voorloper en wegbereider van Jezus, zodra hij zijn verkondiging begint?

“Bekeer u, want het koninkrijk der hemelen is ophanden.” (Mattheüs 3:1-2) en *“Ik doop u in water met het oog op bekering.”* (Mattheüs 3:11)

- (2) En wat is de boodschap van Jezus zélf wanneer Hij Zijn verkondiging begint?

“Vanaf toen begon Jezus te verkondigen. Hij zei: ‘Bekeer u, want het koninkrijk der hemelen is ophanden.’” (Mattheüs 4:17)

- (3) En last-but-not-least: wat is de boodschap waarmee de apostelen hun verkondiging beginnen?

Net als Johannes de Doper en net als Jezus de Christus voor hen, (en net als de Heilige Gerlachus bijna 1200 jaar na hen) verkondigen de apostelen vanaf de allereerste keer dat zij publiekelijk optreden de boetvaardigheid. In de woorden van Petrus: *“Bekeer u!”* (Handelingen 2:38), en kort daarna nogmaals: *“Kom daarom tot inkeer en bekeer u, opdat uw zonden worden uitgewist.”* (Handelingen 3:19).

De boetvaardigheid is dus niet slechts belangrijk, maar is volgens Johannes de Doper, Jezus zelf, en de apostelen kennelijk de kern van het Christelijk leven. Dus zoals Jezus' verrijzenis uit de dood het absolute fundament is van ons geloof dat al het andere draagt (zie de hiervoor geciteerde delen uit Handelingen 2 en 3 plus Paulus' prachtige betoog in 1 Korintiërs 15:1-32), zo lijkt de boetvaardigheid het absolute fundament van een Christelijk leven te zijn.

In mijn eigen woorden samengevat: zonder Jezus' verrijzenis geen Christendom, en zonder boetvaardigheid geen Christen. Het leven van de Heilige Gerlachus – én zijn wonderlijke moment bij de waterput – waren er beide een toonbeeld van.

III. En hoe boetvaardig was Judas dan (toen hij de zilverstukken terugwierp)?

Omdat Judas' boetvaardigheid zowel innerlijk als uiterlijk een duidelijk grensgeval lijkt te zijn, sluit ik daarmee af.

Wat weten we over de boetvaardigheid van Judas? De Bijbel vertelt daarover het volgende:

“Toen Judas, die Hem overleverde, zag dat Hij veroordeeld was, kreeg hij spijt en bracht hij de dertig zilverstukken terug naar de hogepriesters en oudsten, met de woorden: ‘Ik heb een misdaad begaan door onschuldig bloed over te leveren.’ Maar ze zeiden: ‘Wat gaat ons dat aan? Dat moet u zelf maar zien.’ En hij gooide de zilverstukken in de tempel en ging zich ophangen.” (Mattheüs 27:3-5).

Kortom: betoonde Judas, net als de goede misdadiger (Lucas 23:39-43) en net als de verloren zoon die erkende dat hij naar zijn daden het zoonschap niet meer waardig was (Lukas 15:11-

32), en net als – 1200 jaar later – de Heilige Gerlachus, nu wel of niet voldoende boetvaardigheid om toch nog goed terecht te komen?

Ik denk van niet. Waarom?

- Omdat de spijt van Judas qua innerlijke boetvaardigheid beperkt lijkt tot het inzicht 'op het verkeerde paard gewed te hebben' (in plaats van een bekering naar God);
- Want het door Judas teruggooien van de zilverstukken lijkt vooral te wijzen op een innerlijke en uiterlijke boosheid, hetgeen een indicatie is van het beschuldigen van een ánder: "jullie hebben mij een misdaad laten begaan" (in plaats van zelfinzicht in zijn eigen hebzucht en wrok, en een heroriëntering op God);
- Judas gaat dan ook terug naar de hogepriesters (in plaats van terug naar Jezus, die op dat moment nog leefde en benaderbaar was);
- Bovendien zijn wanhoop en zelfmoord traditioneel duidelijke kenmerken van de invloed van de duivel;
- En ook Jezus zelf lijkt erg helder en definitief in zijn oordeel over Judas (zie Mattheüs 26:20-24, Marcus 14:17-21, én Lucas 22:21-22);
- Maar anderzijds... in tegenstelling tot de andere drie evangelisten laat Johannes – mijns inziens de belangrijkste getuige met betrekking tot Jezus' oordeel over Judas – die veroordeling van Judas volledig onvermeld (zie Johannes 13:1-30).

U moet er zelf maar eens over door mijmeren en mediteren. Daarbij is het van belang om te weten dat de Catechismus van de Katholieke Kerk zich beperkt tot het standpunt dat de persoonlijke zonde van Judas voor ons mensen onkenbaar is.

Wat wel zeker is, is dat wij net als Judas vaak de ander(en) de schuld geven van onze eigen zondigheid. En dat wij vervolgens liever de confrontatie zoeken met die ander(en), in plaats van ons met zelfinzicht te bekeren tot God (+). Het is daarom denk ik een terechte conclusie dat de innerlijke en uiterlijke boetvaardigheid en het boetesacrament weer meer aandacht verdienen in ons dagelijks leven. In navolging van Sint Gerlach: iedere dag, iedere week, iedere maand. Jaar na jaar, totdat het onze beurt is om definitief voor God's troon te verschijnen. Opdat wij – de zondaars die wij toch iedere keer weer blijken te zijn – tijdens ons leven steeds meer, en dan bij ons sterven met het volste vertrouwen mogen zeggen en denken: "(...) voor mij is leven Christus en sterven winst" (Filippenzen 1:20-26).

Uw broeder-in-Christus,

bartholomew

Word even stil...

In de drukte rond Schiphol, Haarlem en de Amsterdamse haven ligt een vergeten dorpje, Haarlemmerliede. Midden in dat dorpje staat een pastorie, die sinds enkele jaren dienst doet als het klooster van de Broeders van het Stille Leven. De ernaast gelegen parochiekerk, gewijd aan Jacobus de Meerdere, wordt gebruikt als kloosterkerk. Daar bidt Broeder Bernard Zweers samen met andere broeders van het Stille Leven en gasten (retraitanten) dagelijks de monastieke getijden. Tussen de gebeden door wordt door hen geluisterd naar de stilte en laten ze zich in stilte, gebed en studie inspireren door de woestijn- en monnikenvaders uit de 3^e en 4^e eeuw na Christus.

Br. Bernard benadrukt al lange tijd het belang van stilte en gebed. Al tenminste sinds de periode (1996-2003) dat hij pastoor van de Nicolaaskerk in het hart van Amsterdam was. Ook in de drukte van een stad is God aanwezig in de ziel van mensen en is er behoefte aan gebed en stilte. Het is volgens Br. Bernard een illusie (of liever tragedie) van de Westerse cultuur dat te gemakkelijk over God gesproken wordt. Degene die bidt in stilte en eenzaamheid zal dit onmiddellijk herkennen en beamen. Het ware gebed is volgens Br. Bernard persoonlijk en niet gemakkelijk, dat moet je jezelf leren. Ook hij heeft moeten leren. Br. Bernard was al vroeg geïnteresseerd in het monastieke leven en de abdijliturgie. Tussen 2003 en 2014 is br. Bernard geschoold in het monnikendom; eerst enkele jaren bij de stadsmonniken te Parijs en vervolgens bij de trappisten te Diepenveen (een abdij die inmiddels opgeheven is). Sinds enkele jaren woont hij in het klooster in Haarlemmerliede, dat vier appartementen heeft. Daar is hij gelukkig in zijn stilte en eenzaamheid, in zijn gebed en boetedoening. Daar komt ook zijn voorliefde voor kluzenaars tot bloei; zijn spiritualiteit staat dicht bij die van de heilige Bruno. Hij noemt het zelf een prachtig leven. De grootste heiligen meden volgens hem menselijk gezelschap om God te kunnen dienen. Met Christus wendden zij zich af van de massa. Die liefde voor eenzaamheid en stilte komt onder andere terug in de "Navolging van Christus", het bekende boek van Thomas van Kempen.

Hoogstzelden verlaat Br. Bernard het klooster, maar ter gelegenheid van de Stille Omgang van Amsterdam besloot hij dat voor een keer toch te doen. Hij gaf op 19 maart 2025, de dag van het Hoogfeest van het Mirakel van Amsterdam, een lezing. De lezing ging – toepasselijk in het kader van de Stille Omgang – over stilte, over eenzaamheid en over gemeenschap met andere mensen. Volgens Br. Bernard is echte gemeenschap alleen mogelijk als we alleen, eenzaam en in stilte kunnen zijn. Daarvoor verwees hij naar een artikel dat op 29 januari 2025 in het Nederlands Dagblad verscheen en dat geschreven is door André Groenendijk. Het artikel, waarin Groenendijk naar een boek van Dietrich Bonhoeffer (*“Gemeinsabes Leben”*) verwijst, is Br. Bernard uit het hart gegrepen¹. In dat boek verwijst Bonhoeffer zowel naar de gemeenschappelijke elementen van de dag als naar de eenzame dag.

De eenzaamheid is volgens Bonhoeffer noodzakelijk voor een gezond gemeenschapsleven. Dat klinkt tegenstrijdig, maar eenzaamheid en gemeenschap zijn niet los van elkaar te verkrijgen. *“Alleen als we in de gemeenschap staan, kunnen we echt alleen zijn, en alleen degene die alleen is, kan in de gemeenschap leven”*, aldus Bonhoeffer. Het kenmerk van de “goede” eenzaamheid, die bijdraagt aan de gemeenschap, is volgens Bonhoeffer het “zwijgen”, dat meer is dan de loutere afwezigheid van woorden. Dat is de aarde waarin het Woord wortel kan schieten: tijd voor reflectie en bezinning, van bewustwording van waar het écht om gaat. Zonder dit vermogen om de stilte uit te houden en vruchtbaar te laten worden, verwordt de gemeenschap tot een vlucht voor de eenzaamheid, een plaats van “gezwets en verstrooiing” in de woorden van Bonhoeffer. De stilte moet daarom bewust op geregelde tijden worden opgezocht.

Als gevolg van de ongecontroleerde wereld van de sociale media neemt het vermogen (bij jongeren, maar ook bij ouderen) tot concentratie en tot het verdragen van stilte en eenzaamheid af. Potentiële stilte wordt opgevuld met sociale media. Dit leidt tot aftakeling van (kerk)gemeenschappen en tot druk op jongeren. Wie niet alleen kan zijn, die kan geen echte verbinding met anderen aangaan, kan geen gemeenschap vormen anders dan op oppervlakkige wijze, omdat een verbinding met zichzelf en met God ontbreekt. Dit kan bij jongeren tot mentale problemen leiden. Andersom wordt stilte ondraaglijk wanneer die niet stevig geworteld is in een gemeenschap. Zonder gemeenschap kan stilte volgens Bonhoeffer tot ijdelheid, vertwijfeling en zelfingenomenheid leiden. Bonhoeffer laat zien dat ons onvermogen tot eenzaamheid en de afbrokkeling van gemeenschappen samenvallen.

Als katholieken moeten we, van jong tot oud, stilte leren beoefenen en leren betrokken te zijn op de gemeenschap en op elkaar. Dat is wat de Broeders van het Stille Leven en kluizenaars als Br. Bartholomew en Br. Lazarus ons kunnen leren. Als Vrienden van St. Gerlach kunnen wij dan de gemeenschap zijn die hen kan helpen om een leven van stilte, meditatie en gebed te leven en om samen een katholieke gemeenschap te vormen zoals die is bedoeld. Zo voelen we misschien ook beter aan wat het leven van St. Gerlach, als verbeeld in de wandschilderingen in de Gerlachuskerk in Houthem, ons kan leren.

---

¹ <https://www.nd.nl/opinie/opinie/1255625/echte-gemeenschap-is-alleen-mogelijk-als-we-ook-in-staat-zijn#closemodal>

Andere overdenkingen van Br. Bernard uit de stilte zijn te vinden op zijn website². De Broeders van het Stille Leven hebben in boekvorm ook eigentijdse vaderspreuken uitgegeven onder de titel “Word even stil”, waaronder de volgende wijsheid:

Een verborgen zaak

Eens werd een grijsaard gevraagd om een woord met betrekking tot Gods openbaring. Maar praten deed de monnik niet graag en ook dit keer bleef hij zwijgen. Na een lange stilte zei hij toch het volgende: *“We hebben een verborgen God; wie Hem wil vinden moet zich zien te verbergen op dezelfde plaats waar God zich verborgen houdt. Die plaats is de ziel. Hoewel God alomtegenwoordig is – want Hij is het Zijn dat alle zijnden doordringt – is Hij voor de mens het meest aanwezig in de ziel. God is binnen, niet buiten. Daarom roept Jezus ons op om de binnenkamer in te gaan en te bidden in het verborgene. Gods openbaring is een verborgen, innerlijke zaak. Dat is alles wat ik erover kan zeggen.”*

*“Word toch even stil”, zo lijkt deze grijsaard aan zijn medebroeders te vragen
terwijl ze samen met een engel musiceren.*

² <https://www.broedersvanhetstilleleven.nl/>

Leefregels voor kluzenarijen

Uit: <https://bertvanzantwijk.com/2023/08/29/suster-bertken/>

In de 16e eeuw werden leefregels voor de kluzen van Den Bosch, Oss en Driel gepubliceerd door Gijsberti Coeverincx. Coeverincx schreef:

Al diegenen die als kluzenaar of kluzenares willen leven, moeten dat doen overeenkomstig de regels van de H. Gregorius. Zij genieten tevens een volle aflaat, verleend door dezelfde paus Gregorius.

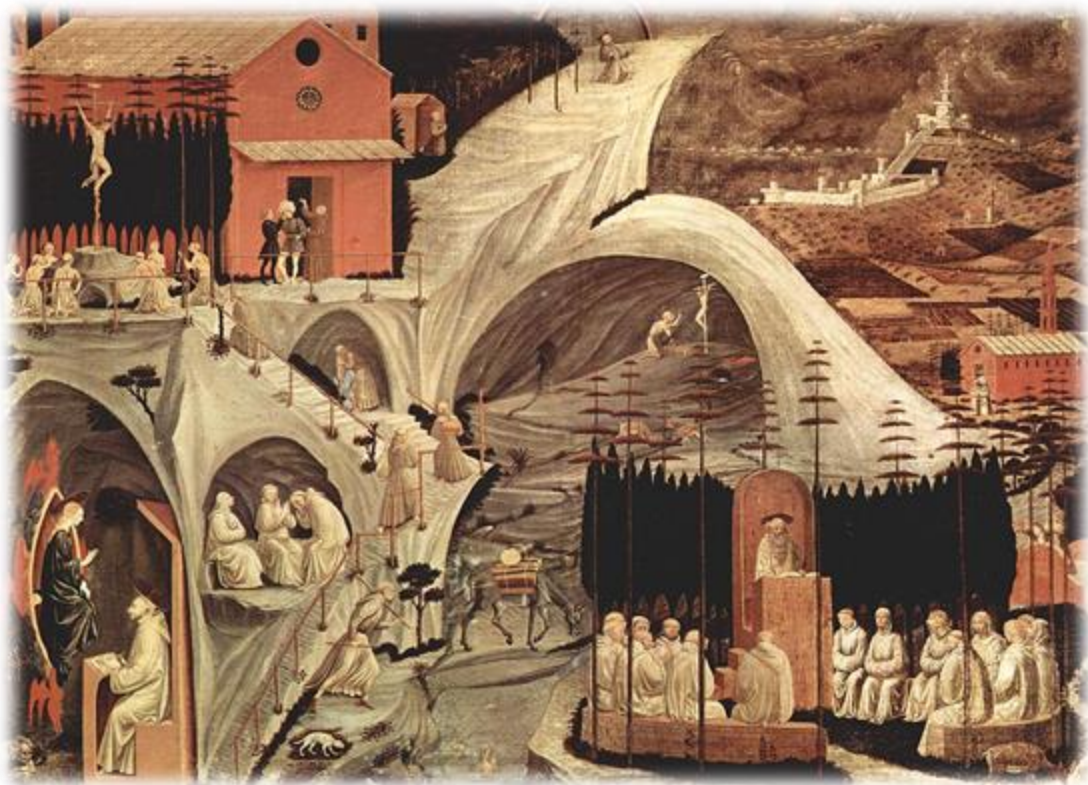
Dan volgen dertien leefregels:

- In een kluis voor mannen mogen geen vrouwen, in een kluis voor vrouwen mogen geen mannen komen. Een uitzondering kan zijn de priester, die de sacramenten van biecht en eucharistie bedient.
- Afgezien van onderkleding moet de kleding en het beddegoed bestaan uit witte, zwarte of grijze stof, terwijl linnengoed verboden is.
- De Metten worden gebeden om middernacht; de Prime en de Terts worden samen gelezen; zo ook de Sext en de None. De Vespers en de Completen op de goede tijd.
- Na de Completen wordt niet meer gesproken noch gedronken. Wel mag men dan nog bidden. Vanaf zonsondergang tot zonsopgang mag met niemand gesproken worden.
- Voor en na de maaltijd bidde men drie Onze Vaders en drie Wees Gegroeten. Het voedsel dat overblijft geve men aan de armen.
- Voor het slapengaan en voor het opstaan bidde men drie 'venien' en drie Onze Vaders.
- Koper, blik- en tinwerk is overbodig en mag men niet gebruiken. Als het al aanwezig is, moet men het als Godsgeschenk gebruiken in een mentaliteit van onthechting.
- Eten en drinken dat aangeboden wordt moet als Godsgave worden genuttigd overeenkomstig de kerkelijke voorschriften.
- Indien de kluis vervallen is, zal de bewoonster of bewoner niet zonder verlof van de bisschop een andere huisvesting zoeken. In zo'n geval zal hij of zij direct naar een andere kluis gaan op straffe van de pauselijke ban.

- Voor ieder venster zal een zwart gordijn moeten hangen om onzichtbaar te zijn. Men moet te allen tijde onzichtbaar blijven.
- De kluizenaar of kluizenares belooft gehoorzaamheid aan God en de kerkelijke instanties; mag alleen ingesloten worden indien er geen andere natuurlijke bindingen bestaan; wederom op straffe van pauselijke ban.
- De kluizenares of kluizenaar belooft geestelijke en materiële armoede. De plaatselijke pastoor heeft de zorg voor deze regels en bezit de sleutel van de kluis.
- De geest van afzondering is wezenlijk, ook als de kluis door 2 personen bewoond is. Binnen de kluis moeten zij min of meer gescheiden leven.

Als toevoeging aan deze leefregels heeft Coeverincx geschreven:

- De geest van armoede hoeft niet te verhinderen, dat er hulp van buiten wordt gegeven in de vorm van 'onderstant'.
- Wie de kluis of de bewoners er van kwaad doet gaat in de ban; de Paus alleen kan de boosdoener hieruit ontslaan.

Paolo Uccello, *Episodes uit het kluizenaarsleven* (1460)

STILTEWANDELING ROND HET HEILIGDOM VAN ST. GERLACH

27 april 2025

Op 27 april 2025 is er een Stiltewandeling met bijbehorend programma voor alle vrijwilligers van de parochies Broekhem – Houthem - Berg en Terblijt.

Het programma ziet er als volgt uit:

- **10.00 u** *Viering in Gerlachuskerk te Houthem. Pastoor Constantijn Dieteren is de voorganger tijdens deze viering. Deze viering wordt opgenomen door NPO2 en uitgezonden op Ned.2.*
- **11.00 u** *We vervoegen ons naar de parochiezaal om te genieten van koffie/ thee met Limburgse vlaai.*
- **11.30 u** *Stiltewandeling door Ingendael en het park van chateau St. Gerlach onder begeleiding van Ger Heijboer, een van de vrijwilligers en ervaringsdeskundige.*
- **12.00 u** *Kapelaan Shaiju Selestin laat ons een diapresentatie zien met het thema toerisme en stiltepastoraat en de toenemende belangstelling om te wandelen in natuur en religie. Er wordt stilgestaan bij de actuele verbindingen tussen kerk, culturele tradities, verenigingen, natuur en pelgrimeren en de kansen die dat biedt voor kerk, cultuur en toerisme. Aandacht is er voor het belang van de openstellingen van onze prachtige monumentale kerken; inwoners en bezoekers van Valkenburg ruimte biedend om even een kaarsje te branden, of een moment van stilte en bezinning te vinden.*
- **12.45 u** *Pastoor Constantijn Dieteren dankt alle vrijwilligers voor hun inzet voor de parochie.*
- **12.55 u** *Het Limburgs warm en koud buffet wordt geopend. Het buffet wordt u aangeboden door het federatiebestuur. Eveneens kunt U ook genieten van een drankje.*
- **14.00 u** *Sluiting.*

Aanmelden voor deze bijeenkomst kan t/m 18 april 2025 via coordinator@st-gerlach.nl of per telefoon 06 153 044 92 Claar Habets.

